

ÉDOUARD LOUIS

Çeviri: Ayberk ErKay

ŞİDDETİN
TARİHİ

ROMAN

2. BASKI

♥ can
çağdaş

ÉDOUARD LOUIS
ŞİDDETİN
TARİHİ

Can Çağdaş

Şiddetin Tarihi, Édouard Louis

Fransızca aslından çeviren: Ayberk ErKay

Histoire de la violence

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Éditions du Seuil, 2016

© 2016, Édouard Louis

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2023

2. basım: Ağustos 2023, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Ezgi Arslan

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar-İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-5990-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ÉDOUARD LOUIS
ŞİDDETİN
TARİHİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ayberk Erkey

♥can

Édouard Louis'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Babamı Kim Öldürdü, 2020

Eddy'nin Sonu, 2021

ÉDOUARD LOUIS, 1992'de, Fransa'nın kuzeyindeki Amiens şehrinde, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu. Ailesinde üniversiteye giden ilk kişi olarak École Normale Supérieure'e girdi. Daha sonra siyasal bilimler üzerine yüksek lisans yaptı. 2013'te doğum adı olan Eddy Bellegueule'ü Édouard Louis olarak değiştirdi. 2014'te büyük yankı uyandıran otobiyografik romanı *Eddy'nin Sonu*'nu ve 2016'da *Şiddetin Tarihi*'ni, 2018'de ise *Babamı Kim Öldürdü*'yü yazdı. Homofobiyi, ırkçılığı, egemenlerin zorbalığını, işçi sınıfını ve sosyal eşitsizliği odağına alan kitapları yirmiden fazla dile çevrildi. Günümüzün en etkili genç yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

AYBERK ERKAY, Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramları eğitimi aldıktan sonra akademik ve sanatsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Farklı Batı dillerinden çok sayıda edebî eseri dilimize kazandırdı. Çevirdiği çok sayıda düzyazı ve poetik metin farklı yayınevleri tarafından yayımlandı, oyun çevirilerinden birçoğu sahneye taşındı. Flaubert, Stendhal, Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire, Valéry, T.S. Eliot, Aragon, Artaud, Vian, Camus, Céline, Genet, Perec, Koltès gibi Batı edebiyatının farklı türlerinde öncülük etmiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve hazırladığı koleksiyonlarla alana katkıda bulundu.

Geoffroy de Lagasnerie'ye

Bir

Kapının arkasına saklanmış onu dinliyorum, bir çekmecedeki dörde katlanmış halde duran şikâyet kopyasında *cinayete teşebbüs* olarak bahsedilen, kendim ya da bir başkası tarafından telaffuz edildiği anda hikâyemi yalancı çıkararak sinirimi bozan, canımı acıtan ama yaşananları daha uygun ifade eden bir sözcük ya da karşılık bulamadığım için her şeye rağmen bu şekilde anmayı sürdürdüğüm olaydan birkaç saat sonra evden çıkıp merdivenlerden indiğimi söylüyor.

Yağmurun altında, sırtımda ağzına kadar dolu, eşek yükü gibi ağır bir çamaşır torbası, bükülmüş belim, titreyen bacaklarımla karşı kaldırıma geçip az ötede, apartman kapısının elli metre ilerisindeki çamaşırhanede çarşaflarımı doksan derecede yıkadım.

Henüz gün doğmamıştı. Sokak boştu. Bir tek ben vardım ve yürüyordum, ayaklarım tökezliyordu, iki adımlık mesafe gözümde büyüyordu, sabırsızlıktan çareyi saymakta bulmuştum: *Haydi elli adım daha, haydi, yirmi kaldı haydi, dayan, vardın sayılır.* Hızlanıyordum. Bu sahneyi er ya da geç geçmişe gönderecek, sevk edecek, indirgeyecek geleceğe kavuşmanın telaşıyla düşünüyordum. *Bir hafta sonra diyeceksin ki: Bak bir hafta geçti bile, dayan. Bir yıl sonra diyeceksin ki: Bak bir yıl geçti bile.*

Dondurucuydu yağmur damlaları, çarpınca acıtmıyordu ama o kadar ince, minik minik ve sinir bozucu bir şekilde yağıyordu ki ayakkabılarımın kumaşından içeri sızıyor, tabanına, çorapların dokusuna yayılıyordu. Üşüyordum – ve diyordum ki içimden: *Geri gelebilir, geri gelecek, evsiz bir serseri gibi başıboş dolanmaya mecburum artık, seni bir serseri gibi başıboş dolanmaya mahkûm etti.* Çamaşırhanenin işletmecisi içerideydi, kısa boylu, tıknaz bir adam. Yan yana dizilmiş makinelerin üzerinden göğsünden yukarısı görünüyordu. İyi olup olmadığını sor-du, sesime elimden geldiğince hâkim olup *Hayır* dedim. Karşılık vermesini bekledim. Bir karşılık vermesini istiyordum. Fazlasını öğrenmeye çalışmadı, omuzlarını silkip başını öte yana çevirdi, kurutma makinelerinin arkasında kalan daracık ofise girip gözden kayboldu. Bana daha fazla soru sormadığı için ondan nefret ettim.

Temiz çarşaflarla eve döndüm. Ter içinde tırmandım basamakları. Yatağı baştan yaptım ama hâlâ Reda'nın kokusu geliyordu burnuma, sinmişti bir kere, mum yaktım, tütsü yaktım ama işe yaramıyordu, oda kokusu, deodorant, geçen doğum günümde hediye gelen parfümler, kolonya, elime geçeni çarşaflara boşalttım, makineden beş-on dakika önce çıkardığım yastık kılıflarını sabunladım, kumaş köpük köpük, topak topak dışarı kustu sabunlu suları, ahşap sandalyeleri sabunladım, dokunduğu kitapları sabunlu suya batırdığım süngerle sildim, antiseptik mendillerle kapı kollarını ovaladım, ahşap panjurların tozunu aldım, teker teker, hiç acele etmeden, yerde üst üste duran kitapları alıp başka yere taşıdım, metal karyolayı sildim, buzdolabının pürüzsüz, beyaz yüzeyini limonlu bir deterjanla temizledim, kendimi durduramıyordum, deliliğe yakın bir enerjiyle oradan oraya koşturuyordum. Dedim ki içimden: *Delir gitsin, ölmekten iyidir.* Kullandığı duşu ovalaya ovalaya sildim, klozetle lavaboya litrelerce

Çamaşır suyu döktüm (kesin iki litreden fazlaydı, yeni bir ŐiŐe atımdı, bir buçuk litrelik ve yarısı dolu bir ŐiŐe daha), bütün banyoyu santim santim ovaladım, ipin ucunu kaırmıŐtımdı bir kere, önceki akŐam kendine baktığı, daha doğrusu hayran hayran kendini seyrettiğı aynayı bile sil-dim, dokunduğu giysileri yıkamakla tatmin olmayacağım için hepsini çöpe attım, çarŐafları yıkamak yeterli gelmiŐ-ti ama neden bilmiyorum, giysileri yıkamakla tatmin ol-mayacaktım. Dizlerimin üstüne kp yerleri ovaladım, kaynar su parmaklarımı yakıyordu, bez, gevŐemiŐ derim-den ince uzun parçalar koparıyordu. Kopan parçalar kıvrılıyordu. Arada durup derin derin nefes alıyordum, bir hayvan gibi soluyordum aslında, bir hayvana dönüŐmüŐ-tüm, ne kadar uĐraŐırsam uĐraŐayım evimden çıkmaya-cak o kokunun izini sürüyordum, kokusu evi terk etmi-yordu, bir türlü çıkmıyordu dışarı ve Őu sonuca vardım ki çarşaflara ya da mobilyalara değil, üstüme sinmişti koku-su. Sorun bendim. DuŐa girdim, bir defa, iki defa,  defa, defalarca yıkandım. Güzel koksun diye sabunla, Őampu-anla, duŐ jeliyle yıkadım bedenimi, üzerime, iime, te-nimle stderim arasına bir yere yapıŐıp kalmış gibiydi kokusu, tırnaklarımı batırıp her zerresini kaŐıyordum be-denimin, daha derine inebilmek için zımparalıyordum derimi, o kokuyu söküp atabilmek için, kfrediyordum, *sikeyim*, ama koku direniyordu, direndike baŐım daha fazla dönüyor, midem iyice bulanıyordu. Demek ki de-dim: *Koku burnumun içinde. Burnumun iinin kokusu geli-yor burnuma. Koku burnumda sıkıŐtı kaldı.* Banyodan ık-tım, sonra geri dönüp burun deliklerime serum fizyolojik damlattım, burnumun içinde serumun ulaŐmadıĐı yer kalmasın diye smkrr gibi glce nefes verdim ama hiÇbir işe yaramıyordu; pencereleri atımdı ve o 25 Aralık sabahı, saat dokuz ya da onda uyanık olan tek arkadaŐı-mın, Henri'nin yanına gitmek için evden ıktım.

Sahneyi ablam aktarıyor kocasına. Ayrı geçirdiğimiz onca yıla rağmen sesi hâlâ tanıdık geliyor, öfkeyle hıncın, ironiyle tevekkülün birbirine karıştığı o ses diyor ki:

“Şaşırmadım var ya, hiç şaşırmadım, zaten o yüzden nevrİM döndü, asıl ona öfkelenDIM zaten, anladın mı, bu oturdu döküldü bana, aynı senin oturduğun yere şimdi, başladı işte şöyle oldu böyle oldu, dinledim ben de, gerçi sorsan kimse dinlemiyor ya bunu, sanki bırakıyor da konuşmayı sıra gelsin başkasına, neyse, geç onu, işte o sabah hastaneden çıktığını söyleyince, ben o zaman anladım tabii, aynı gün, olay günü aramamış beni, şaşırdım mı, hayır, aramaz tabii, neyse açmadım ama ağzımı, hiç, tek kelime etmedim, güzel güzel dinledim, aferin dedim içimden kendime, bravo sana, doğru tavır bu, aferin, sonra da dedim biliyorsun malını, aklının ucundan bile geçmiş midir acaba, mümkün değil, buraya gelmekten falan bahsetmiyorum ha, ona sıra gelene kadar (*şikâyet faslı başlıyor*). Ya hemen bana telefon et demiyorum ben zaten, aç hemen anlat şöyle oldu böyle oldu, ilk beni ara da demiyorum, üç saat sonra ara da demiyorum, üç gün sonra ara da demiyorum, diyorum ki bir ara ya. Ara bir gün, bir haber ver.

Neyse açmadım ağzımı, bırak dedim anlatsın, bırak anlatsın ama sinirim nasıl tepemde biliyor musun, yumruklarımı sıkılmaktan kan oturmuş avuçlarıma, ama başka çare yok, yoksa sıkacağım gırtlığımı, ellerimin üstü damar damar, pancar gibi şişiyor bu konuştuğuşta, bir yandan da tükürüğümü yutuyorum, niye, çünkü bağıracığım yoksa, şurama kadar geldi ya, bildiğin geldi hissettim ama işte, tutuyorum bir şekilde, sakın ol Clara diyorum içimden, sakın ol, sakın ol.

Sonra buna söyledim, eh yani bir yere kadar, değil mi? Dedim ki Édouard, ben her şeyi anneme söyledim, haberin olsun, sen görüşmüyorsun, görmek istemiyorsun

falan ama ben ne yapayım, sizin probleminiz, ne haliniz varsa görün, yanlış mıyım, bana ne (*doğru değil, kocasına yalan söylüyor, yalan söylüyor, aslında sizi barıştırmak için elinden geleni yaptı, her yolu denedi, tıpkı annen gibi, annen ömrü boyunca nasıl herkesi barıştırmaya çalıştıysa, o da aynısını yaptı, nesilden nesile aktarılan bir görev gibi, sırası gelince o da yaptı*). Aradım söyledim, ne yapıyor ne ediyor onu haber vermek için aramıştım, arayınca da söyledim, dedim nasıl döküldü var ya bizimki, bir görecektin, konuşurken birden döküldü her şeyi, hayır çünkü benim gibi değildir o, doğruya doğru şimdi, pek ketumdur, ben zaten saklayamam hiçbir şey, tanıyorsun canım beni, annemsin, aklımdan geçeni söylerim ben, bilmiyor musun, bu saatten sonra değişecek halim de yok, çeyrek asır yaşamışım, öyle işlemiyor işte bende, kimse kusura bakmasın, kötü şeyler geçmiş başından, onları anlatıyorsun diye susacağım mı sonsuza kadar, yok canım öyle, çok beklersin, şantaja falan hiç gelemem bu yaştan sonra, bak bir başla böyle şeylere prim vermeye, neler geliyor başına, bir daha anlatabiliyor musun bir şey, bak nasıl susmak zorunda kalıyorsun tabuta girene kadar, yaşanır mı be böyle, ne anladım öyle yaşamaktan, o yüzden dedim aynısını anneme de, Édouard'a ne dediysem aynısını anneme de dedim, ya bir deneseydin bari dedim, atla deve değildi ya, bak harbiden zor bir şey değildi, elin kolun tutmuyor, kafan çalışmıyor değil ki ya, bir telefon edeceksin alt tarafı, iki tuşa basacaksın. Bir yıl olmuş, bir yıl, düşünebiliyor musun, olay yaşanmalı bir yıl olmuş, bana daha bu hafta söylüyor. Bir yıldır bir boktan haberim yok.

Üstelik kadın arayalım demiş hastanede, hemşire, onu da biliyorum, eğilmiş kulağına sormuş bunun, demiş ailenizi aramak ister misiniz, kendi söyledi ya, kadını çok takdir etmiş bir de, işini iyi yapıyormuş, iyi bir insanmış, elli kere söyledi bunu da arada, kadın demiş buna,

‘Aileniz var mı, aramak ister misiniz?’ bu demiş ki, ‘Hayır, teşekkür ederim, gerek yok, sağ olun.’ Sanki onca şey yaşanmamış gibi, şurada kendi ağzıyla anlattı dün ya, geçti karşıma, senin oturduğun yere oturdu, aynı senin gibi, bir de kendini taklit ede ede, teşekkür ederim, gerek yok, sağ olun falan dedi ya gözümün içine baka baka, ya birazcık anlamadı ya, dik dik baktım üstelik konuşurken, daha ne yapayım, yok ama anlamadı, hayır sonra ne geldi biliyor musun aklıma, ya dedim içimden çeyrek asır yaşadım, bu da benim kadar yaşadı, az çok aynı yaştayız, ya insan hiç mi değişmez, ya şu kadarcık da mı değişmez *(ve sen geldiğin andan itibaren konuşmaya başladı, durmadan, nefes almadan, seni dinlemeden, kasabada ne yaşadıysa anlatmaya başladı sana, tanımadığım, adımı bile bilmediğin insanların düğünlerini, cenazelerini anlattı, en ince ayrıntısına kadar ve bu neydi biliyor musun, kendini senin hiç gitmemiş olduğuna inandırmaya çalışıyordu, tıpkı seni de aynı şeye inandırmaya çalıştığı gibi, bu olayların seni hâlâ ilgilendirdiğine inandırmaya çalışıyordu seni, sanki evvelsi gün, dün, bir-iki saat önce başladığınız bir sohbet yarım kalmıştı da ona devam ediyordunuz, buna inandırmaya, kandırmaya çalışıyordu seni. Ve sen de, bunun intikamını almaya karar verdin).*”

Dört gün oldu yanına geleli. Sıfır parayla değil ya, taşrada biraz vakit geçirmenin yorgunluğumu ve bıkkınlığımı gidermenin tek yolu olduğunu düşünmüştüm ama o eve ayak basar basmaz, daha çantamı yatağa fırlatıp koruluklara ve komşu kasabadaki fabrikaya bakan odanın penceresini açtığım anda hata yaptığımı ve şehre iyice dibe çökmüş, sıkıntıdan iyice delirmiş halde döneceğimi anladım.

Onu iki yıldır ziyarete gelmemiştim. Yokluğumdan şikâyet etmeye başlayınca, “Düzenimi kuramadım ki bir

türlü,” gibi klasik bir şeyler uydurup kabahati ona yüklemek için bahaneme tüm gücümle sahip çıkmaya çalıştım.

Oysa burada ne aradığımı bilmiyorum. Son gelişimi hatırlıyorum, baştan sona aynı şey, yine aynı arabayla aldı beni bu hafta başı, yine aynı araba, yine aynı mide bulantısı, soğuk tütün kokusu, kapının öbür tarafından geçip giden aynı mısır ve kolza tarlaları, leş gibi kokan aynı şeker pancarı arazileri, dip dibe sıralanmış tuğla evler, tiksindirici Ulusal Cephe afişleri, çirkin küçük kiliseler, kaplanmış benzin istasyonları, çayırların ortasına kondurulmuş, ayakta zor duran süpermarketler, o malum, kasvetli Kuzey Fransa manzarası, bulantı tutmuştu. Kendimi yalnız hissedeceğimi anlamıştım. Buradan en son, taşradan nefret ettiğimi ve bir daha katiyen dönmeyeceğimi söyleyerek ayrılmıştım. Ama döndüm işte. *Sadece bu yüzden değil. Sadece geldikten beş dakika sonra mutlaka kavga etmeye başladığınız için gelmiyor değilsin buraya,* diye düşündüm gelirken, arabasında konuşmamak için şarkı söylerken, *sadece tavırları, alışkanlıkları, ona ait olan her şey, düşünme tarzı, her şeyi seni öfkelenlendirdiği, canından bezdirdiği için değil. Artık onu görmeye gelmiyorsun çünkü onu ne kadar kolayca, ne kadar kayıtsızca yok sayabildiğini anladın, üstelik bunu acımasızca onun da fark etmesini sağlıyorsun, bağları koparmak için ondan sana yardımcı olmasını da bekliyorsun. Artık biliyor. Ne kadar mesafeli olabileceğini biliyor, utandığını biliyor. Utanman için sebep yok, bağları koparmaya hakkın var ama sen utanıyorsun. Onu ziyarete gelirken kendi zalimliğiyle, utanç zoruyla zalimliği sandığın şeyle yüzleşmek zorunda kalacağını biliyorsun. Clara'nın yanında olmanın seni kendinde görmek istemediğin şeyleri görmeye mecbur bırakacağını biliyorsun ve bunun acısını ondan çıkarıyorsun, bu yüzden ona kızılıyorsun. Ona kızmadan yapamıyorsun, buna engel olamıyorsun.*

2012, Paris. Édouard Louis arkadaşlarıyla yediği Noel yemeğinden sonra gece yarısı evine dönerken, yolda tanıştığı bir adamın ısrarına dayanamayıp onu evine davet eder. Reda ona çocukluğunu ve babasının Cezayir'den kaçarak nasıl Fransa'ya geldiğini anlatır. Gecenin geri kalanını sohbet ederek, gülerek geçirirler. Fakat bir süre sonra işler değişir: Reda bir anda tarifsiz bir şiddetin falline dönüşürken, Édouard'ın payına düşense seçmediği bir hikâyenin kurbanı, seçmediği bir acının taşıyıcısı olmaktadır.

Şiddetin Tarihi, o gece yaşananların izini sürerken, şiddetin kökenlerini, doğasını ve onu tırmandıran dinamikleri, göçmenlik, ırkçılık, eril şiddet ve travma üzerinden anlamlandırmaya çalışan bir araştırmaya girişiyor.

"Çarpıcı bir suç hikâyesi, sonrasında gelen yorucu bir adalet arayışı... kırılğan fakat bütünüyle güçlü."

Kirkus Reviews

"Yürek burkan bir roman... Édouard Louis'nin kitaplarına ve işlenmemiş, o saf dürüstlüğüne hayranım."

John Boyne, The Irish Times

#fransizedebiyatı #şiddet #nefret #ırkçılık #homofobi #toplum
#travma #adalet

